

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Кафедра суспільних дисциплін

07/10-131М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до семінарських занять та самостійного
вивчення навчальної дисципліни
«Юридична психологія»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Психологія»
спеціальності 053 «Психологія»
денної і заочної форми навчання

Рекомендовано
Радою з якості ННІЕМ
Протокол № 3 від 18.11.2025 р.

Рівне – 2025

Методичні вказівки до семінарських занять та самостійного вивчення навчальної дисципліни «Юридична психологія» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Психологія» спеціальності 053 «Психологія» денної і заочної форми навчання [Електронне видання] / Ставицький О. О. Рівне : НУВГП, 2025. 24 с.

Укладач: Ставицький О. О., доктор психологічних наук, професор кафедри суспільних дисциплін.

Схвалено на засіданні кафедри суспільних дисциплін

Протокол № 3 від 21.10.2025 р.

Відповідальний за випуск – Сокаль В. А., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент, в.о. завідувача кафедри суспільних дисциплін.

Керівник (гарант) освітньої програми:

Шпак Світлана Григорівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін.

Попередня версія МВ: 07-03-250

© О. О. Ставицький, 2025

© Національний університет водного господарства та природокористування, 2025

ЗМІСТ

1	Вступ	4
2	Методичні поради для роботи над дисципліною	5
3	Програма навчальної дисципліни	6
4	Теми семінарських занять	9
5	Плани семінарських занять	9
6	Завдання для самостійної роботи	20
7	Види індивідуальної роботи	21
8	Методи контролю	22
9	Рекомендована література	23
10	Інформаційні ресурси	24

Вступ

Актуальність. Психологічна наука, вивчаючи психічне життя людини, відкриває закономірності, знання яких необхідне кожному, хто покликаний впливати на людей, спрямовувати їх діяння, виховувати їх. Сказане в повній мірі стосується діяльності юридичних кадрів. Реальна потреба в цьому була настільки очевидною і настірною, що вона змушувала юристів в наукових дослідженнях прибігати до вказівок загальної психології, які прикладалися і пристосовувалися до вирішення правових питань, або до самостійного психологічного вивчення і узагальнення слідчої і судової практики, і розробки на цій основі психологічних рекомендацій. Досить сказати, що кримінально-правова наука не могла би вирішити питання про підстави кримінальної відповідальності без дослідження психічного ставлення суб'єкта до своїх дій і їх результатів. У покаранні виховна (виправна) функція також має свій важливий психологічний аспект.

Мета навчальної дисципліни – виробити у студентів науковий світогляд і системи загальнотеоретичних та практично-орієнтованих знань щодо психологічного опосередкування правоохоронної діяльності, формування вмінь і навичок психологічного аналізу юридичних явищ та психологічного впливу на об'єкти професійної діяльності.

Завдання курсу «Юридична психологія» полягає у вивченні та систематизації індивідуальних психологічних відмінностей людей, формуванні знань про закономірності розвитку індивідуальності, а також застосуванні цих знань для розв'язання практичних завдань, таких як відбір персоналу та психологічна діагностика. Курс охоплює вивчення відмінностей у психічних процесах, властивостях та станах, а також розробку та застосування методів їх вимірювання, зокрема психологічних тестів.

Вивчення навчальної дисципліни надає здобувачам вищої освіти загальних компетентностей щодо:

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.

Вивчення навчальної дисципліни надає здобувачам вищої освіти спеціальні (фахові, предметні) компетентностей щодо:

СК 9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує здобувачам вищої освіти такі результати навчання:

ПРН2. Демонструвати розуміння закономірностей та особливостей розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПРН4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

2. Методичні поради для роботи над дисципліною

Зміст навчальної дисципліни реалізується опануванням трьох основними блоками: теоретичним, практичним та блоком завдань самостійної роботи.

Напрямами самостійної роботи з вивчення курсу є: вивчення окремих тем та питань, підготовка запланованих виступів та презентацій, підготовка до семінарських занять.

Для розуміння студентами змісту курсу, системи роботи на семінарських заняттях та самостійного вивчення, форм поточного й підсумкового контролю ці методичні вказівки містять програму навчальної дисципліни, теми і плани семінарських занять, теми самостійної роботи та вимоги до звіту про її виконання, індивідуальні завдання, питання до модульного контролю, рекомендовану літературу, інформаційні ресурси.

Для успішної підготовки до семінарського заняття розділ «Плани семінарських занять» містить тему, вид семінарського заняття, методи, які будуть застосовуватись в процесі проведення семінару, мотивацію навчання, мету, актуалізацію опорних знань, план, основні поняття, зміст узагальнення вивченого, завдання для підготовки до семінарського заняття, контрольні запитання до теми та літературу з вказівкою сторінок вивчення відповідної теми.

З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, студентам пропонуються методичні рекомендації з опрацювання конспекту лекцій та першоджерел, рекомендованої літератури та контрольні запитання для самоперевірки.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади юридичної психології.

Тема 1. Предмет, значення і завдання юридичної психології. Історія розвитку юридичної психології.

Поняття та визначення науки юридичної психології, її об'єкт, предмет. Завдання юридичної психології. Категорії юридичної психології. Зв'язок юридичної психології з іншими галузями психології та юриспруденції. Напрямки юридичної психології: Загальна та особлива частина юридичної психології.

Становлення та розвиток юридичної психології. Етапи розвитку юридичної психології: описовий (з давнини до початку XIX ст.); порівняльно-аналітичний (XIX ст.); природничо-науковий (з початку XX ст. до теперішнього часу). Особливості сучасного стану вітчизняної юридичної психології. Перспективи розвитку юридичної психології в Україні в XXI ст.

Сфери використання та компетенції юридичної психології. Методологічні засади юридичної психології. Принципи юридичної психології. Методи юридичної психології. (ПРН 4).

Тема 2. Психологія правосвідомості особистості.

Поняття соціалізації та її типи. Механізми соціалізації. Правова соціалізація особистості. Шляхи та періоди правової соціалізації. Правосвідомість особистості. Поняття та властивості соціальних норм. Норма як основа організації міжособистої та міжгрупової взаємодії. Види соціальних норм. Традиційні, моральні та правові норми та їх співвідношення. Психологічний вплив правових норм на правосвідомість особистості. Проблема правової переорієнтації правосвідомості особистості в реформаційні періоди життя суспільства.

Поняття девіантності. Асоціальна, протиправна та аморальна поведінка. Ознаки праворегульованої поведінки. Ознаки аморальної поведінки, види аморальності (Г. Бардієр). Психологічні підходи до розуміння сутності норми та девіацій. Ознаки девіантності (О. В. Змановська). Трансформації норми (І.В. Давидовський, С. Гроф, А. Маслоу, В. Віндельбанд та ін.). Типи та форми девіантної поведінки. (ПРН 2, ПРН 4).

Змістовий модуль 2. Психологічні особливості деяких видів юридичної діяльності.

Тема 3. Психологія слідчої діяльності.

Функціонально-психологічний аналіз слідчої діяльності. Типологія компонентів слідчої ситуації. Типи завдань слідчого. Психічні стани, які оптимізують діяльність слідчого та негативно впливають на ефективність слідчої діяльності. Типи особистості слідчого.

Психологічна характеристика інформаційно-пошукових слідчих дій. Психологічні чинники огляду місця події. Психологічна сутність пред'явлення

для впізнання. Урахування психологічних чинників відтворення обстановки та обставин події.

Психологічна характеристика інформаційно-комунікативних слідчих дій. Психологічні особливості проведення обшуку. Психологічна характеристика інформаційно-комунікативних слідчих дій. Психологічні особливості допиту. Психологічні аспекти очної ставки. (ПРН 2, ПРН 4).

Тема 4. Психологічна характеристика судової діяльності.

Психологічна характеристика видів судової діяльності. Загальна характеристика пізнавальної діяльності суду. Умови, що впливають на пізнавальну діяльність суду. Структура конструктивної діяльності суду. Комунікативна діяльність судді. Виховна діяльність суду. Психологія судді. Психологічна характеристика професійної спрямованості судді.

Психологічні особливості судового допиту. Допит підсудного, потерпілих і свідків. Психологія судової суперечки. Характеристики особистості свідків, які визначають специфіку відношення до них слідчого, прокурора та адвоката.

Загально-психологічна характеристика судового процесу при розгляді кримінальних справ. Психологічні особливості стадій судової діяльності. Формування переконань і прийняття рішення судом. (ПРН 2, ПРН 4).

Тема 5. Психологічна характеристика прокурорської та адвокатської діяльності.

Психологічна структура прокурорської діяльності. Зміст пізнавальної, комунікативної, конструктивної, організаторської, засвідчувальної діяльності прокурора.

Психологічна структура адвокатської діяльності. Психологічна підготовленість адвоката. Психологічні аспекти захисної промови адвоката.

Характеристика спілкування між прокурором і адвокатом. Психологічні правила спілкування прокурора і адвоката. (ПРН 2, ПРН 4).

Змістовий модуль 3. Прикладні проблеми юридичної психології

Тема 6. Психологія масової поведінки.

Специфіка та основні види масовидних форм активності громадян. Поняття масовидних форм вияву активності. Види масовидної поведінки. Види натовпу.

Психологічна характеристика чинників, що впливають на формування агресивного натовпу: соціально-психологічні чинники, економічні, політичні, індивідуально-психологічні.

Склад агресивного натовпу та основні етапи його розвитку. Соціально-психологічний склад натовпу. Умови дій натовпу. Етапи розвитку натовпу. Чутки, їх ознаки та вплив на натовп.

Заходи соціально-психологічного впливу на поведінку натовпу. (ПРН 2, ПРН 4).

Тема 7. Психологія тероризму.

Історія тероризму. Психологія особистості терориста. Приклади психологічних портретів терористів. Складання психологічного портрету терориста. Психологія гри при веденні переговорів з терористами. Умови проведення переговорів. Основні рекомендації для ведучого переговорів з терористами. Приклади успішних вирішень масових захватів в заручники групою терористів.

Психологічний аналіз державної політики щодо тероризму. Роль громадської думки та ЗМІ в боротьбі з тероризмом. Геосейсмічна активність і психологія тероризму. Психологія попередження тероризму. (ПРН 2, ПРН 4).

Тема 8. Психологія жертви.

Поняття «віктимологія», «віктимна поведінка», «жертва». Психологічні особливості особистості жертви. Компоненти переживань жертви. Закономірності зв'язків і взаємовідносин злочинців і жертв. Види і особливості зв'язку між злочинцем і жертвою.

Типи жертв за Ф. Рівман: агресивні жертви, активні жертви, ініціативні, пасивні, некритичні, нейтральні, універсальні, вибіркові, випадкові, ситуативні, професійні. Типи жертв за В. Поляковим. Види віктимності: 1) віктимогенна деформація; 2) професійна віктимність; 3) вікова віктимність (як біологічна властивість); 4) віктимність «патологія». Види взаємовідносин злочинців і жертви. Кримінальна віктимологія. Віктимологія насильства.

Психологічний аналіз поведінки жертви. Врахування ціннісних орієнтацій під час психологічного аналізу жертви. Приклади психологічного аналізу жертви. Врахування віктимологічного фактору в показаннях потерпілого.

Психоконсультація та психотерапія як види психологічної допомоги жертвам. (ПРН 2, ПРН 4).

4. Теми семінарських занять

№ з\п	Назва теми	Кількість годин Денна/Заочна
1	Тема 1. Предмет, значення і завдання юридичної психології. Історія розвитку юридичної психології.	2/1
2	Тема 2. Психологія правосвідомості особистості.	2/2
3	Тема 3. Психологія слідчої діяльності.	2/1
4	Тема 4. Психологічна характеристика судової діяльності.	4/1
5	Тема 5. Психологічна характеристика прокурорської та адвокатської діяльності.	2/1
6	Тема 6. Психологія масової поведінки.	2/1
7	Тема 7. Психологія тероризму.	2/1
8	Тема 8. Психологія жертви.	4/2
Разом		20/10

5. Плани семінарських занять

Семінарське заняття № 1

Тема: Предмет, значення і завдання юридичної психології. Історія розвитку юридичної психології.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, опитування, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: запитання для виявлення рівня знань студентів із загальної психології, історії психології, соціальної психології, вікової психології, психодіагностики.

План

1. Поняття та визначення науки юридичної психології, її об'єкт, предмет. Завдання юридичної психології.
2. Категорії юридичної психології.
3. Зв'язок юридичної психології з іншими галузями психології та юриспруденції. Напрямки юридичної психології: Загальна та особлива частина юридичної психології.
4. Становлення та розвиток юридичної психології.
5. Етапи розвитку юридичної психології: описовий (з давнини до початку XIX ст.); порівняльно-аналітичний (XIX ст.); природничо-науковий (з початку XX ст. до теперішнього часу). Особливості сучасного стану вітчизняної юридичної психології.
6. Перспективи розвитку юридичної психології в Україні в XXI ст.
7. Сфери використання та компетенції юридичної психології.
8. Методологічні засади юридичної психології.

9. Принципи юридичної психології.

10. Методи юридичної психології.

Основні поняття теми: предмет дослідження, розвиток, людина, методи, особистість, індивід, індивідуальність, методи, методологія

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Що є предметом вивчення юридичної психології?
2. Які основні категорії юридичної психології?
3. Місце юридичної психології в системі наукового знання?
4. Яке практичне значення та які задачі юридичної психології на сучасному етапі суспільного розвитку?
5. Які основні психологічні ідеї містяться у працях античних мислителів і філософів нового часу?
6. Назвіть етапи розвитку зарубіжної юридичної психології в другій половині XX сторіччя.
7. Які Ви знаєте постмодерністські теорії в юридичній психології?
8. Який внесок пострадянських психологів у розвиток юридичної психології?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Александров Д. О., Казміренко В. Г., Казміренко Л. І. Юридична психологія : підручник / за заг. ред. Л. І. Казміренко, Є. І. Моїсєєва. Київ : КНТ, 2007. 360 с.
2. Александров Д. О., Андросюк В. Г., Казміренко Л. І., Юридична психологія. Альбом схем з коментарями : навч. посібник / За заг. ред. Л. І. Казміренка, Є. М. Моїсєєва ; вид. 3-є доопр. та доп. Київ : КНТ, 2008. 152 с.
3. Бедь В. В. Юридична психологія. Київ, 2018. 226 с.
4. Бочелюк В. Й., Панов М. С., Денисов С. Ф., Турубарова А. В. Юридична психологія. КНТ, 2024. 410 с.

Семінарське заняття № 2

Тема: Психологія правосвідомості особистості.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, опитування, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Поняття соціалізації та її типи.
2. Механізми соціалізації.
3. Правова соціалізація особистості.
4. Шляхи та періоди правової соціалізації. Правосвідомість особистості.
5. Поняття та властивості соціальних норм. Норма як основа організації міжособистої та міжгрупової взаємодії.
6. Види соціальних норм. Традиційні, моральні та правові норми та їх співвідношення.
7. Психологічний вплив правових норм на правосвідомість особистості.
8. Проблема правової переорієнтації правосвідомості особистості в реформаційні періоди життя суспільства.
9. Поняття девіантності. Асоціальна, протиправна та аморальна поведінка.
10. Ознаки праворегульованої поведінки.
11. Ознаки аморальної поведінки, види аморальності.
12. Психологічні підходи до розуміння сутності норми та девіацій.
13. Типи та форми девіантної поведінки.
14. Багаторівневий характер настановчої регуляції психіки й соціальної поведінки.

Основні поняття теми: соціалізація, соціальні норми, правосвідомість, взаємодія, правові норми, девіантність, антисоціальна поведінка, аморальна поведінка, протиправна поведінка.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми:

Що суттєве у визначенні соціалізації особистості?

Які є етапи й інститути соціалізації?

Охарактеризуйте основні фактори й механізми формування позитивної Я-концепції в процесі правової соціалізації.

Дайте визначення правосвідомості особистості.

Що таке норма в юридичній психології?

Які є види соціальних норм?

Який вплив правових норм на правосвідомість особистості?

Як Ви розумієте категорію «Девіантність»?

Яка різниця у поняттях «асоціальна поведінка», «протиправна поведінка», «аморальна поведінка»?

Назвіть ознаки аморальної поведінки.

Які є типи та форми девіантної поведінки?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Александров Д. О., Казміренко В. Г., Казміренко Л. І. Юридична психологія : підручник / за заг. ред. Л. І. Казміренко, Є. І. Моїсєєва. Київ : КНТ, 2007. 360 с.
2. Александров Д. О., Андросюк В. Г., Казміренко Л. І., Юридична психологія. Альбом схем з коментарями : навч. посібник / За заг. ред. Л. І. Казміренка, Є. М. Моїсєєва ; вид. 3-є доопр. та доп. Київ : КНТ, 2008. 152 с.
3. Бедь В. В. Юридична психологія. Київ, 2018. 226 с.
4. Бочелюк В. Й., Панов М. С., Денисов С. Ф., Турубарова А. В. Юридична психологія. КНТ, 2024. 410 с.

Семінарське заняття № 3

Тема: Психологія слідчої діяльності.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Функціонально-психологічний аналіз слідчої діяльності.
2. Типологія компонентів слідчої ситуації. Типи завдань слідчого.
3. Психічні стани, які оптимізують діяльність слідчого та негативно впливають на ефективність слідчої діяльності.
4. Типи особистості слідчого.
5. Психологічна характеристика інформаційно-пошукових слідчих дій.
6. Психологічні чинники огляду місця події.
7. Психологічна сутність пред'явлення для впізнання.
8. Урахування психологічних чинників відтворення обстановки та обставин події.
9. Психологічна характеристика інформаційно-комунікативних слідчих дій.
10. Психологічні особливості проведення обшуку.
11. Психологічна характеристика інформаційно-комунікативних слідчих дій.
12. Психологічні особливості допиту.
13. Психологічні аспекти очної ставки.

Основні поняття теми: особистість, соціально-психологічні властивості (якості) особистості, ціннісні орієнтації, характеристика, слідча діяльність, інформаційно-пошукові слідчі дії, компетентність, типологія, інформаційно-пошукові слідчі дії, допит, очна ставка, місце події.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

І. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

Які Ви знаєте компоненти слідчої ситуації?

Які типи завдань слідчого?

Чи всі психічні стани оптимізують діяльність слідчого та позитивно впливають на ефективність слідчої діяльності?

Назвіть основні типи особистості слідчого.

Дайте психологічну характеристику інформаційно-пошукових слідчих дій.

Що впливає на огляд місця події?

В чому психологічна сутність пред'явлення для впізнання?

Дайте психологічну характеристику інформаційно-комунікативних слідчих дій.

Які Ви знаєте психологічні особливості проведення обшуку?

В чому виявляються психологічні особливості допиту?

В чому виявляються психологічні особливості очної ставки?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Александров Д. О., Казміренко В. Г., Казміренко Л. І. Юридична психологія : підручник / за заг. ред. Л. І. Казміренко, Є. І. Моїсєєва. Київ : КНТ, 2007. 360 с.
2. Александров Д. О., Андросюк В. Г., Казміренко Л. І., Юридична психологія. Альбом схем з коментарями : навч. посібник / За заг. ред. Л. І. Казміренка, Є. М. Моїсєєва ; вид. 3-є доопр. та доп. Київ : КНТ, 2008. 152 с.
3. Бедь В. В. Юридична психологія. Київ, 2018. 226 с.
4. Бочелюк В. Й., Панов М. С., Денисов С. Ф., Турубарова А. В. Юридична психологія. КНТ, 2024. 410 с.

Семінарське заняття № 4

Тема: Психологічна характеристика судової діяльності.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, опитування, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Психологічна характеристика видів судової діяльності.
2. Загальна характеристика пізнавальної діяльності суду.
3. Структура конструктивної діяльності суду.
4. Комунікативна діяльність судді.
5. Виховна діяльність суду.
6. Психологія судді. Психологічна характеристика професійної спрямованості судді.
7. Допит підсудного, потерпілих і свідків.
8. Психологія судової суперечки.

9. Характеристики особистості свідків, які визначають специфіку ставлення до них слідчого, прокурора та адвоката.
10. Загально-психологічна характеристика судового процесу при розгляді кримінальних справ.
11. Психологічні особливості стадій судової діяльності.
12. Формування переконань і прийняття рішення судом.

Основні поняття теми: особистість, соціально-психологічні закономірності, судова діяльність, настанови, атитюд, установка, свідомість, підсудний, свідок, допит, потерпілий.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Які психологічні характеристики видів судової діяльності?
2. Дайте загальну характеристику пізнавальної діяльності суду.
3. Які умови впливають на пізнавальну діяльність суду?
4. Яка структура конструктивної діяльності суду?
5. В чому сутність комунікативної діяльності судді?
6. В чому виражається виховна діяльність суду?
7. Які психологічні характеристики професійної спрямованості судді?
8. Які психологічні особливості судового допиту?
9. Які психологічні особливості допиту підсудного, потерпілих і свідків?
10. В чому сутність судової суперечки?
11. Дайте характеристику особистості свідків, які визначають специфіку ставлення до них слідчого, прокурора та адвоката.
12. Які загально-психологічні характеристики судового процесу при розгляді кримінальних справ?
13. Які психологічні особливості стадій судової діяльності?
14. Як формуються переконання і приймаються рішення судом?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Александров Д. О., Казміренко В. Г., Казміренко Л. І. Юридична психологія : підручник / за заг. ред. Л. І. Казміренко, Є. І. Моїсєєва. Київ : КНТ, 2007. 360 с.
2. Александров Д. О., Андросюк В. Г., Казміренко Л. І., Юридична психологія. Альбом схем з коментарями : навч. посібник / За заг. ред. Л. І. Казміренка, Є. М. Моїсєєва ; вид. 3-є доопр. та доп. Київ : КНТ, 2008. 152 с.
3. Бедь В. В. Юридична психологія. Київ, 2018. 226 с.

4. Бочелюк В. Й., Панов М. С., Денисов С. Ф., Турубарова А. В. Юридична психологія. КНТ, 2024. 410 с.

Семінарське заняття № 5

Тема: Психологічна характеристика прокурорської та адвокатської діяльності.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, опитування, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Психологічна структура прокурорської діяльності.
2. Зміст пізнавальної, комунікативної, конструктивної, організаторської, засвідчувальної діяльності прокурора.
3. Психологічна структура адвокатської діяльності.
4. Психологічна підготовленість адвоката.
5. Психологічні аспекти захисної промови адвоката.
6. Характеристика спілкування між прокурором і адвокатом.
7. Психологічні правила спілкування прокурора і адвоката.

Основні поняття теми: особистість, соціально-психологічні ролі, адвокатська діяльність, прокурорська діяльність, спілкування.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Яка психологічна структура прокурорської діяльності?
2. Розкрийте зміст пізнавальної, комунікативної, конструктивної, організаторської, засвідчувальної діяльності прокурора.
3. Яка психологічна структура адвокатської діяльності?
4. В чому полягає психологічна підготовленість адвоката?
5. Які психологічні аспекти захисної промови адвоката?
6. Дайте характеристику спілкування між прокурором і адвокатом.
7. Які основні психологічні правила спілкування прокурора і адвоката?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Александров Д. О., Казміренко В. Г., Казміренко Л. І. Юридична психологія : підручник / за заг. ред. Л. І. Казміренко, Є. І. Моїсєєва. Київ : КНТ, 2007. 360 с.
2. Александров Д. О., Андросюк В. Г., Казміренко Л. І., Юридична психологія. Альбом схем з коментарями : навч. посібник / За заг. ред. Л. І. Казміренка, Є. М. Моїсєєва ; вид. 3-є доопр. та доп. Київ : КНТ, 2008. 152 с.
3. Бедь В. В. Юридична психологія. Київ, 2018. 226 с.
4. Бочелюк В. Й., Панов М. С., Денисов С. Ф., Турубарова А. В. Юридична психологія. КНТ, 2024. 410 с.

Семінарське заняття № 6

Тема: Психологія масової поведінки.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, опитування, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Специфіка та основні види масовидних форм активності громадян.
2. Поняття масовидних форм вияву активності.
3. Види масовидної поведінки.
4. Види натовпу.
5. Психологічна характеристика чинників, що впливають на формування агресивного натовпу: соціально-психологічні чинники, економічні, політичні, індивідуально-психологічні.
6. Склад агресивного натовпу та основні етапи його розвитку.
7. Соціально-психологічний склад натовпу.
8. Умови дій натовпу. Етапи розвитку натовпу.
9. Чутки, їх ознаки та вплив на натовп.
10. Заходи соціально-психологічного впливу на поведінку натовпу.

Основні поняття теми: особистість, натовп, масовидна поведінка, агресія, соціальні впливи, чутки, маніпулятивний вплив.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

І. 3 метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. В чому специфіка та які основні види масовидних форм активності громадян?
2. Які основні масовидні форм вияву активності?
3. Які є види масовидної поведінки?, види натовпу?

4. Дайте психологічну характеристику чинників, які впливають на формування агресивного натовпу?
5. Який склад агресивного натовпу та які основні етапи його розвитку?
6. Який соціально-психологічний склад натовпу?
7. В чому психологія умов дій натовпу?
8. Назвіть основні етапи розвитку натовпу.
9. Чутки, їх ознаки та вплив на натовп.
10. Які можливі заходи соціально-психологічного впливу на поведінку натовпу?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Александров Д. О., Казміренко В. Г., Казміренко Л. І. Юридична психологія : підручник / за заг. ред. Л. І. Казміренко, Є. І. Моїсєєва. Київ : КНТ, 2007. 360 с.
2. Александров Д. О., Андросюк В. Г., Казміренко Л. І., Юридична психологія. Альбом схем з коментарями : навч. посібник / За заг. ред. Л. І. Казміренка, Є. М. Моїсєєва ; вид. 3-є доопр. та доп. Київ : КНТ, 2008. 152 с.
3. Бедь В. В. Юридична психологія. Київ, 2018. 226 с.
4. Бочелюк В. Й., Панов М. С., Денисов С. Ф., Турубарова А. В. Юридична психологія. КНТ, 2024. 410 с.

Семінарське заняття № 7

Тема: Психологія тероризму.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Історія тероризму.
2. Психологія особистості терориста.
3. Складання психологічного портрету терориста.
4. Психологія гри при веденні переговорів з терористами.
5. Умови проведення переговорів. Основні рекомендації для ведучого переговорів з терористами.
6. Психологічний аналіз державної політики щодо тероризму.
7. Роль громадської думки та ЗМІ в боротьбі з тероризмом.
8. Геосейсмічна активність і психологія тероризму.
9. Психологія попередження тероризму.

Основні поняття теми: особистість, спілкування, комунікація, тероризм, переговори, заручники, геосейсмічна активність.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми.

1. Які основні історичні риси розвитку тероризму?
2. Які психологічні особистості терориста?
3. Наведіть приклади психологічних портретів терористів.
4. Як скласти психологічний портрет терориста?
5. В чому сутність психології гри при веденні переговорів з терористами?
6. Які умови проведення переговорів?
7. Наведіть основні рекомендації для ведучого переговорів з терористами.
8. Наведіть приклади успішних вирішень масових захватів в заручники групою терористів.
9. В чому полягає сутність психологічного аналізу державної політики щодо тероризму?
10. Яка роль громадської думки та ЗМІ в боротьбі з тероризмом?
11. В чому полягає геосейсмічна активність?
12. Як психологічно можливо попередити прояви тероризму?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Александров Д. О., Казміренко В. Г., Казміренко Л. І. Юридична психологія : підручник / за заг. ред. Л. І. Казміренка, Є. І. Моїсєєва. Київ : КНТ, 2007. 360 с.
2. Александров Д. О., Андросюк В. Г., Казміренко Л. І., Юридична психологія. Альбом схем з коментарями : навч. посібник / За заг. ред. Л. І. Казміренка, Є. М. Моїсєєва ; вид. 3-є доопр. та доп. Київ : КНТ, 2008. 152 с.
3. Бедь В. В. Юридична психологія. Київ, 2018. 226 с.
4. Бочелюк В. Й., Панов М. С., Денисов С. Ф., Турубарова А. В. Юридична психологія. КНТ, 2024. 410 с.

Семінарське заняття № 8

Тема: Психологія жертви.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Поняття «віктимологія», «віктимна поведінка», «жертва».

2. Психологічні особливості особистості жертви. Компоненти переживань жертви.
3. Закономірності зв'язків і взаємовідносин злочинців і жертв.
4. Види і особливості зв'язку між злочинцем і жертвою.
5. Типи жертв.
6. Види віктимності.
7. Види взаємовідносин злочинців і жертви.
8. Кримінальна віктимологія.
9. Віктимологія насильства.
10. Психологічний аналіз поведінки жертви.
11. Урахування віктимологічного фактору в показаннях потерпілого.
12. Психоконсультування та психотерапія як види психологічної допомоги жертвам.

Основні поняття теми: особистість, спілкування, злочинець, жертва, віктимність, віктимогенна деформація, психоконсультування, психотерапія психологічна допомога.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми.

1. Дайте визначення поняття «віктимологія», «віктимна поведінка», «жертва».
2. Які психологічні особливості особистості жертви?
3. Які основні компоненти переживань жертви?
4. Назвіть закономірності зв'язків і взаємовідносин злочинців і жертв?
5. Які є види і особливості зв'язку між злочинцем і жертвою?
6. Які Ви знаєте типи жертв за Ф. Рівман?
7. Які Ви знаєте типи жертв за В. Поляковим?
8. Назвіть основні види віктимності?
9. Які є види взаємовідносин злочинців і жертви?
10. В чому сутність психологічного аналізу поведінки жертви?
11. Як враховувати ціннісні орієнтації під час психологічного аналізу жертви?
12. Наведіть приклади психологічного аналізу жертви.
13. Як враховувати віктимологічний фактор в показаннях потерпілого?
14. Які технології психоконсультування та психотерапії психологічної допомоги жертвам?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Александров Д. О., Казміренко В. Г., Казміренко Л. І. Юридична психологія : підручник / за заг. ред. Л. І. Казміренко, Є. І. Моїсєєва. Київ : КНТ, 2007. 360 с.
2. Александров Д. О., Андросюк В. Г., Казміренко Л. І., Юридична психологія. Альбом схем з коментарями : навч. посібник / За заг. ред. Л. І. Казміренка, Є. М. Моїсєєва ; вид. 3-є доопр. та доп. Київ : КНТ, 2008. 152 с.
3. Бедь В. В. Юридична психологія. Київ, 2018. 226 с.
4. Бочелюк В. Й., Панов М. С., Денисов С. Ф., Турубарова А. В. Юридична психологія. КНТ, 2024. 410 с.
5. Конспектування лекцій та першоджерел з психології : навчально-методичний посібник для студентів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання / упорядник О. О. Ставицький. Рівне : ПроПрінт, 2015. 28 с.
6. Ставицький О. О., Цимбалюк В. І. Соціальна девіація та віктимність: психолого-юридичний аспект. Львів : «Новий Світ-2000», 2019. 214 с.

6. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Есе на тему пропущеного заняття, або заняття, де отримано негативну оцінку	20	20
2	Пошук джерел інформації по темі семінарського заняття в друкованому вигляді (монографії, науково-популярні видання, наукові та популярні статті) - в бібліотеках та в електронному вигляді - в мережі INTERNET та на електронних носіях (CD, DVD).	32	40
3	Конспектування першоджерел чи реферативне повідомлення, що містить аналіз ступеня висвітлення певного питання в підручниках та наукових дослідженнях.	20	40
4	Підготовка до контрольних заходів	8	8
	Разом	80	108

Оформлення звіту про самостійну роботу

Підсумком самостійної роботи вивчення дисципліни «Історія психології» є складання письмового звіту, есе за темами, вказаними в п.6.

Захист звіту про самостійну роботу відбувається у дні та години, визначені кафедрою для консультацій студентів у конкретного викладача.

7. Види індивідуальної роботи

1. Захист звіту про самостійну роботу.
2. Конспектування першоджерел.
3. Презентація наукового фільму.
4. Написання наукової статті.
5. Підготовка до виступу на студентську конференцію.
6. Участь в олімпіаді з психології.

8. Методи контролю

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться в тестовій формі. Контрольні завдання за змістовим модулем включають тестові питання (3 рівня складності, загальною кількістю понад 300 тестів). Модульний контроль проводиться в навчально-науковому центрі незалежного оцінювання НУВГП.

Контроль самостійної роботи проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів;
- з семінарських занять – на основі перевірки конспектів та виконаних завдань.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінки.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на семінарських заняттях, результати самостійної роботи студентів) проводиться за такими критеріями:

Завдання до семінарського заняття (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0 % – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

2. Ситуаційні вправи, психолого-педагогічні дослідження та інші завдання творчого характеру (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% – завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки не системного характеру;

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

9. Рекомендована література

Базова:

1. Александров Д. О., Казміренко В. Г., Казміренко Л. І. Юридична психологія : підручник / за заг. ред. Л. І. Казміренко, Є. І. Моїсєєва. Київ : КНТ, 2007. 360 с.
2. Александров Д. О., Андросюк В. Г., Казміренко Л. І., Юридична психологія. Альбом схем з коментарями : навч. посібник / За заг. ред. Л. І. Казміренка, Є. М. Моїсєєва ; вид. 3-є доопр. та доп. Київ : КНТ, 2008. 152 с.
3. Бедь В. В. Юридична психологія. Київ, 2018. 226 с.
4. Бочелюк В. Й., Панов М. С., Денисов С. Ф., Турубарова А. В. Юридична психологія. КНТ, 2024. 410 с.
5. Кацавець Р. Юридична психологія. Київ : Арлета, 2023. 204 с.
6. Коновалова В. О., Шепітько В. Ю. Юридична психологія : підручник ; 2 - ге вид., перероб. і доп. Харків : Право, 2008. 240 с.
7. Ковновалова В. О., Шепітько В. Ю. Юридична психологія : підручник. Харків : Право. 2015. 280 с.

Допоміжна

1. Бочелюк В. Й. Юридична психологія : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2010. 336 с.
2. Кацавець Р. С. Пенітенціарна психологія : навчальний посібник. Київ : Алерта. 2018. 110 с.
3. Конспектування лекцій та першоджерел з психології : навчально-методичний посібник для студентів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання / упорядник О. О. Ставицький. Рівне : ПроПрінт, 2015. 28 с.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/main/> кримінальний процесуальний кодекс України/
5. Оксютович М. О., Коширець В. В., Мудрик А. Б. Юридична психологія : навчальний посібник [Електронне видання]. Житомир : Житомирська політехніка, 2024. 161 с.
6. Ставицький О. О., Цимбалюк В. І. Соціальна девіація та віктимність: психолого-юридичний аспект. Львів : «Новий Світ-2000», 2019. 214 с.
7. Ставицький О. О., Ставицький Д. О. Психосемантичні аспекти дослідження моральної свідомості. *Психологія: реальність і перспективи: збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету*. Вип. 11 / упоряд.: Р. В. Павелків, Н. В. Корчакова; ред. кол.:

Р. В. Павелків, Н. В. Корчакова, В. І. Безлюдна. Рівне : РДГУ, 2018. С. 149–155.

10. Інформаційні ресурси

1. Наукова бібліотека НУВГП – м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75. URL: <https://nuwm.edu.ua/telefonnyi-dovidnyk/item/biblioteka>
2. Освіта.UA: Освіта в Україні та за кордоном. URL: <https://osvita.ua/>
3. Вища освіта. URL: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/
4. Наукометричні бази НУВГП. URL: <https://lib.nuwm.edu.ua/index.php/korisni-posilannya/naukometrychni-bazy>
5. Обласна наукова бібліотека (м. Рівне, вул. О.Борисенка, 6). URL: <http://www.lib.rv.ua/>
6. Рівненська централізована бібліотечна система (м. Рівне, вул. Київська, 44). URL: <http://www.cbc.rv.ua>.
7. Стандарт вищої освіти зі спеціальності 053 «Психологія». URL: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/64410/